

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 26/42136-1
Saksbehandler Bård Andreas Lassen

Utvalg	Møtedato
Hovedutvalg for næring, kultur og miljø	29.05.2026

Retningslinjer for tilskuddsordning for kjøp og sikring av viktige arealer for friluftsliv

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

1. Hovedutvalg for næring, kultur og miljø vedtar retningslinjer for tilskuddsordning for kjøp og sikring av viktige arealer for friluftsliv.
2. Fylkeskommunedirektøren gis fullmakt til å behandle søknader om tilskudd. Fordeling av tilskuddsmidler legges frem som orienteringssak for utvalget.
3. Udisponerte midler overføres og legges til tilskuddsrammen påfølgende år.

Vedlegg

Vedlegg 1 Retningslinjer for tilskudd til kjøp av viktige arealer for friluftsliv

Sammendrag

Fylkeskommunedirektøren foreslår retningslinjer for ny tilskuddsordning for sikring av viktige friluftslivsområder.

I budsjettet for 2026 har Agder fylkeskommune satt av 0,5 mill. kroner til ny tilskuddsordning for kjøp og sikring av viktige arealer for friluftsliv. Med sikring menes kjøp eller inngåelse av langvarige tinglyste bruksrettsavtaler. Fylkeskommunedirektøren foreslår at kommuner, friluftsråd og regionale friluftslivsorganisasjoner kan søke om inntil 50 prosent tilskudd fra ordningen. Tilskuddet kan kombineres med statlig tilskudd fra Miljødirektoratet. Fylkeskommunedirektøren foreslår å sette vilkår om at områder som får tilskudd, må bli statlig sikret eller på liknende måte båndlegges for fremtiden.

Saksopplysninger

I Agder har kommuner og friluftsråd gjennom flere tiår jobbet aktivt med sikring av viktige friluftslivsområder for allmenheten – enten gjennom kjøp eller ved å inngå langvarige avtaler med grunneiere. Dette er grunnen til at Agder er fylket med klart flest statlig sikra friluftsområder (630). De fleste av disse områdene ligger i og ved byer og tettsteder, i strandsonen og i skjærgården. Samlet sett utgjør disse en viktig del av friluftstilbudet i fylket.

Miljødirektoratets tilskuddordning for statlig sikring av friluftslivsområder har gjennom mange år vært det viktigste verktøyet for dette arbeidet. Gjennom ordningen kan kommuner og friluftsråd søke om tilskudd til sikring av nye friluftslivsområder. Miljødirektoratet gir inntil 50 prosent tilskudd til sikring av lokale friluftslivsområder og inntil 100 prosent tilskudd til sikring av regionale friluftslivsområder. En eventuell egenandel må søkerne sørge for selv. Miljødirektoratet bidrar normalt kun med tilskudd i saker der området er satt av til grønne formål, som f.eks. grønstruktur, friluftsområde eller landbruks-, natur- og friluftslivsformål i arealplaner. I tillegg vil Miljødirektoratet ikke bidra med tilskudd i saker hvor prisen er høyere enn påregnelig verdi ut fra planstatus. Dette betyr ofte en pris på rundt fire kroner per m².

Fylkeskommunens rolle er å veilede og stimulere kommuner og friluftsråd til å søke Miljødirektoratet om statlig sikring av nye friluftslivsområder. I tillegg skal fylkeskommunen gi Miljødirektoratet en faglig vurdering av søknadene som fremmes.

I regional plan for fysisk aktive liv, er det satt mål om statlig sikring av 80 nye friluftslivsområder i Agder innen 2034. Ett av tiltakene for å nå dette målene, er å opprette en fylkeskommunal tilskuddordning for kjøp av friluftslivsområder. Formålet med ordningen er å bidra med tilskudd i saker der kommunen eller friluftsråd ikke klare å dekke egenandelen selv, eller i saker som faller utenfor det Miljødirektoratet vil støtte over sin ordning. I fylkeskommunes budsjett for 2026 er det satt av 0,5 mill. kroner til en slik tilskuddsordning.

Fylkeskommunedirektøren legger nå frem forslag til retningslinjer for ordningen. Retningslinjene legger blant annet opp til følgende:

- Både kommuner, friluftsråd og regionale friluftslivsorganisasjoner kan søke tilskudd.
- Det kan søkes om inntil 25 prosent av totalkostnad når staten bidrar med tilskudd, og inntil 50 prosent når staten ikke bidrar med tilskudd.
- Det settes vilkår om at området må statlig sikres eller på annen måte båndlegges for fremtiden.
- Udisponerte midler kan overføres til påfølgende år.

- Ved tildeling av tilskudd skal søknader prioriteres i tråd med retningslinjer som er fastsatt i regional plan for fysisk aktive liv.

Forlag til retningslinjer kan sees i vedlegg 1.

Vurderinger

Det finnes mange statlig sikrede friluftslivsområder i Agder. Likevel er det fremdeles behov for sikring av nye friluftslivsområder – spesielt der det er stort press på arealene eller behov for tilrettelegging. Dette gjelder særlig i strandsonen, langs vassdrag samt i og ved byer og tettsteder. Behovet for sikring blir også tydelig ved at Agder er blant fylkene der kommuner og friluftsråd fremmer flest søknader til Miljødirektoratet. Siden 2020 har det blitt fremmet til sammen 76 søknader om statlig sikring fra Agder. Mange av disse omfatter arealer som har endt med sikring ved hjelp av statlig tilskudd. I noen saker har imidlertid søknadene blitt avslått, fordi kjøpesummen vært for høy og prisdrivende til at Miljødirektoratet vil bidra i kjøpet. I andre saker har prosessen strandet fordi kommunen ikke har klart å finne tilstrekkelig egenandel. I begge disse tilfellene kan den fylkeskommunale tilskuddsordningen ha en funksjon for å likevel få til et kjøp. Videre ser vi en tydelig skjevfordeling når det gjelder hvilke kommuner som søker om statlig sikring av friluftslivsområder. 75 prosent av søknadene kommer fra tidligere Vest-Agder, mens 25 prosent kommer fra tidligere Aust-Agder. Det kan være ulike årsaker til dette, men fylkeskommunedirektøren tror at kommunenes økonomiske situasjon kan spille en rolle. Tilskuddsordningen vil derfor kunne stimulere til flere søknader fra Aust-Agder.

Videre er Miljødirektoratets tilskuddsordning lite fleksibel, siden det kun kan søkes tilskudd én gang i året (frist 15. januar), og der svaret kommer fem måneder senere. Dette er lite tilpasset saker som gjelder eiendommer som legges ut på markedet eller på annen måte tilbys kommunen gjennom året. I slike saker kreves en raskere avklaring av finansiering. Den fylkeskommunale tilskuddsordningen vil dermed kunne utfylle den statlige tilskuddsordningen – enten med løpende frist eller ved én eller flere søknadsfrister i andre deler av året. Dette forutsetter likevel at fylkeskommunedirektøren gis fullmakt til å gjennomføre rask saksbehandling, og da også i tilfeller der søknadssummen overstiger 300 000 kroner (jf. beløpsgrense i delegeringsreglementet for når tilskudd skal behandles politisk).

Fylkeskommunedirektøren mener det er viktig at eiendommer som kjøpes ved hjelp av fylkeskommunalt tilskudd, forblir et friluftslivsområde for fremtiden og ikke omdisponeres til andre formål. Fylkeskommunedirektøren mener derfor det bør stilles vilkår om at området må få status som statlig sikret friluftslivsområde (ved at kommunen søker om dette i etterkant) eller at området båndlegges på en lignende måte. Dette skjer normalt ved tinglysning av heftelse om eiendommen ikke kan brukes til annen enn friluftslivsformål.

Flere kommuner og friluftsråd har etterlyst et fylkeskommunalt fond hvor de kan søke tilskudd til kjøp av eiendommer. Argumentasjonen for et fond har vært at de årlige avsetningene i budsjettene ikke nødvendigvis er tilpasset tilskuddsbehovet – spesielt når det gjelder dyre eiendommer i strandsonen. Samtidig vil det kunne være år hvor det er få søknader, og ubrukt tilskuddsramme kan settes på fond. For å imøtekomme forslaget fra kommuner og friluftsråd, foreslår fylkeskommunedirektøren at udisponerte midler overføres og legges til tilskuddsrammen påfølgende år.

Regionplan Agder 2030

I regionplan Agder 2023 er det mål om at Agder skal være et aktivitetsvennlig samfunn med nærmiljøer, sosiale møteplasser og friluftslivsområder som bidrar til at flere er mer fysisk aktive. En tilskuddsordning som bidrar til kjøp av områder som kan tilrettelegges for

friluftsliv, vil bidra til å nå dette målet. Nærfriluftsområder rettet seg mot alle deler av befolkningen, men områder som kan nås til fots eller med sykkel er særlig positivt for barn og unge. Tilskuddsordningen er også forankret i regional plan for fysisk aktive liv i Agder 2034–2034.

Økonomiske konsekvenser

Retningslinjene har ingen økonomisk konsekvens. Tilskuddsrammen for ordningen fastsettes i budsjettet for det enkelte år.

Konklusjon

Fylkeskommunedirektøren foreslår retningslinjer for ny tilskuddsordning for sikring av viktige arealer for friluftsliv. Formålet med tilskuddsordningen er å bidra til kjøp av viktige arealer for allmennhetens friluftsliv, og stimulere til flere søknader om statlig sikring av friluftslivsområder.

Kristiansand, 11.05.2026

Tine Sundtoft
fylkeskommunedirektør

Kristin Tofte Andresen
fylkesdirektør